

Az ötvenéves Budapest

Írta: **Thirring Gusztáv dr.**,
m. kir. kormányfőtanácsos,
a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója

A politikai élet szédítő forgatagában és gazdasági nyomorúságunk ellen folytatott nehéz küzdelmünkben jóleső nyugvópont a mai nap, amelyen Budapest székesfőváros aranylakodalmát, a három dunamelléki város egyesítésének ötvenéves jubileumát ünnepli.

Ötven esztendő egy nagy város történelmében rövid idő; de Budapest multjában a mai nappal záruló ötven év a legjelentékenyebb időszak volt, mely ezt a nagy várost nemcsak megteremtette, de évszázadok mulasztásait pótolva, naggyá és jelentékennyé is tette.

Az 1872. évi XXXVI. törvények által egyesített három város, melynek egyike sem emelkedett túl a vidéki városoknak akkor még nagyon alacsony színvonalán, ez alatt a félszázad alatt szervezett egységgé összeforrvá, fejlődésére nézve éppenséggel nem ideális törvény és szervezet mellett oly számottevő metropolissá küzdötte fel magát, mely nemcsak gyarapodásának amerikai méreteinél fogva, de belső tartalma és értéke szerint is szinte páratlan Európában. Ez a hatalmas világváros, mely ma előttünk áll, ennek az ötven évnek terméke, hiszen tizenhétézer lakóházának közel háromnegyed része, egyéb célú épületeinek pedig még jóval nagyobb hányada ebben az időben épült és lakossága e félszázad

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Thirring Gusztáv*

Cím: *Az ötvenéves Budapest*

Forrás:

Magyarország

Bp
(Hely)

1923. 11. 17.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyszám

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

"1873/1923"

alatt 270.000 főről 945.000-re szökött fel, a tizedik helyre tolva előre fővárosunkat Európa nagyvárosainak sorában, anélkül, hogy igénybe vette volna a szomszédos községek beolvasztásának a külföldön annyira kedvelt és léptenyomon alkalmazott városnövelő eszközeit. Ez a fellendülés a népszaporulat külső tényezőjén kívül is, ugy a gazdasági élet terén, mint a művelődés és a szellemi haladás tekintetében egyaránt nagy és rohamos volt. Gazdasági téren ez a város lakóinak szorgalmából és életrevalóságából hazánk ipari tevékenységének és kereskedelmének gócpontjává lett; kedvező fekvésének kellő kihasználásával ideális közlekedési hálózatunknak központjába helyeztetve, egész anyagi életünk vérkeringésének lüktető szívévé vált, mely vidéki gócpontjainkal együtt alkotta azt a hatalmas eleven szervezetet, melyen egész gazdasági életünk felépült. Szellemi téren pedig a tudomány, a művészetek és a közművelődés összes tényezőinek tömörítésével és tervszerű fejlesztésével oly kulturát teremtett itt, mely évszázadok mulasztásainak pótlásával Budapestet egycsapásra első

kulturaközpontjai közé emelte. Jogos önérettel mutathat rá fővárosi hatóságunk arra, hogy e városban, melybe tízezzrel és százezzrel özőnlük a népesség sokkal alacsonyabb művelődési fokan álló országrészekből, az analfabéták arányát leszorította huszonnyolc százalékra hatra; büszkén hirdetheti, hogy ma nem kevesebb, mint 366 különböző foku községi iskolájában, melyek részére 140 hatalmas épületet emelt, közel 5000 (1873-ban csak 251) főnyi tanítósereggel több mint százezer gyermeknek elemi, közép- és szakoktatásáról gondoskodik, amire évente egy kis német fejedelemség költségvetésével felérő összegeket fordít; és jóleső örömmel állapíthatja meg, hogy a fertőző betegségek elleni intenzív küzdelmével és az egészségügyi intézményeknek mintaszerű fejlesztésével a halálozási arányt, mely a hetvenes évek elején Budapestnek a legnagyobb halandóságu városok egyikének szomorú jelzőjét szerezte meg, a felére, sőt ennél mélyebbre nyomta le s így évente ezrek meg tízezzrel életét menti meg a korai haláltól. Minderre joggal hivatkozhatik székesfővárosunk hatósága, mint a kulturális fejlődés terén szerzett elévülhetetlen érdemekre, melyeknek jelentőségét a városi történelem évlapjai fogják megörökíteni.

De Budapestnek népességébe félszázados rohamos fejlődésének folyamán a tulnyomóan idegenből való beszivárgás következtében sokféle idegen elem is vegyült és ezek oly eszméket és irányzatokat hoztak felszínre, melyek a közönség egyrészében azt a hiedelmet váltották ki, mintha Budapest nem érezne a nemzettel s nem volna az ország igazi szíve. A fővárossal szemben mutatkozó ez az idegenkedés és bizalmatlanság, melytől egyik-másik kormányunk sem maradt ment, csak az utolsó évtizedben kezdett szűnni, amikor Budapest a magyar városok érdekeinek a kormányval szemben való megvédésében nemcsak tevékeny részt vett, de egyúttal az erre irányuló küzdelemnek élére is állott. De egyébként is Budapest egész népesedési fejlődése élő cáfolata annak a vádnak, hogy Budapest nem érezne a nemzettel. Nincs az országban egyetlen város sem, melynek az idegen elemek beolvasztása körül akkora szerepe és érdeme volna, mint Budapestnek. Mert bár fővárosunk állandóan nagyrészt idegenajku vidékek népességéből gyarapodott, mégis az 1873-ban még felerészben német város népessége napjainkig 91 százalékgig magyarrá vált s a hajdan itt erős német, tót és szerb elemek csekély törpeséggé olvadtak le, mely fővárosunk egységes magyar jellegét nem befolyásolja.

A világháború nyomában Bu-

dapesten megalapított törvénytelen uralom, melynek átká a »bűnös Budapest« gyászos elnevezésében sujtott le ránk, a főváros egészséges fejlődését átmenetileg megakasztó fekély volt, de ennek kipusztításával a város fejlődése ismét visszaterelődött abba a mederbe, mely négy évtizeden át a gazdasági és kulturális fellendülés útját jelezte. A román megszállás és a kommunista csőcselék rablásaitól kifosztott s külföldi kölcsönök horribilis terhe alatt nyögő város vezetősége a legnehezebb időkben lép át az új félszázadba, mely hivatva lesz fővárosunkat a mai súlyos helyzetéből kiszabadítani és közállapotainkat a régihez hasonló

magaslatra emelni. A világháboru előtti békés állapotok között könnyü volt a főváros adminisztrálása. A mai siralmas helyzetben ez sziszifuszi feladat, mely a nemes ambición kívül komoly tetteröt és rátermettséget igényel. A hangzatos szólamok ideje lejárt, a világ nagyrésze kiábrándult a rája erőszakolt hazug jelszavakból. Ma egyedül a komoly és önzetlen hazafias munka, a keresztény nemzeti eszme diadalra juttatása biztosíthatja édes hazánkkal együtt szeretett fővárosunk is a jövőjét és boldogulását s amelyik városi vezetőség erre képes, az arany betűkkel írja be nevét Budapest történetének könyvébe.